

Promemoria om förlängning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

S2020/07039/FS
Socialdepartementet

Innehåll

Promemoria om förlängning av lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.....	1
1 Sammanfattning.....	5
2 Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag.....	7
3 Bakgrund.....	9
4 Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen förlängs	13
5 Konsekvenser av förslaget	17
6 Författningskommentar	19

1 Sammanfattning

Lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen trädde i kraft den 1 juli 2020. Lagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av 2020. I denna promemoria föreslås att lagen ska fortsätta att gälla till den 1 juli 2021.

2 Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, som gäller till utgången av 2020,

dels att lagen ska fortsätta att gälla till utgången av juni 2021,

dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av 2020.

Föreslagen lydelse

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av *juni 2021*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

3 Bakgrund

Covid-19 är en allvarlig sjukdom som i de svåraste fallen har en dödlig utgång. Virusets spridning är mycket snabbt och Världshälsoorganisationen (WHO) deklarerade den 11 mars 2020 att utbrottet av covid-19 är en pandemi. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att hindra spridningen av det virus som orsakar covid-19. Den 1 februari 2020 beslutades förordningen (2020:20) om bestämmelserna i smittskyddslagen (2004:168) om allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom ska tillämpas på infektion med 2019-nCoV (SARS-CoV-2), dvs. den sjukdom som nu benämns covid-19. Den 1 juli 2020 trädde ändringar i smittskyddslagen i kraft vilket innebär att covid-19 är klassificerad både som en allmänfarlig och en samhällsfarlig sjukdom.

Regeringen har infört begränsningar av möjligheten att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, tillfälligt stoppat icke nödvändiga resor till Sverige från en annan stat än en EES-stat eller Schweiz och Utrikesdepartementet har avrått från icke nödvändiga resor. Regeringen har även vidtagit en rad olika åtgärder för att förhindra smittspridning i särskilda verksamheter och för att öka tillgången på sjukvårdsutrustning etc. Regeringen har, i nära dialog med partierna i riksdagen, vidtagit en rad åtgärder för att mildra de negativa ekonomiska konsekvenserna av virusutbrottet för svenska företag och deras anställda. Exempel på åtgärder som har vidtagits är sänkta arbetsgivaravgifter, slopat sjuklöneansvar och stöd till egenföretagare vid sjukfrånvaro.

Enligt Folkhälsomyndigheten är det fysiska avståndet mellan personer och tiden som de vistas nära varandra en avgörande faktor för smittspridningen av det virus som orsakar covid-19. Risken för smittspridning är således extra stor i verksamheter där många för varandra okända människor samlas på små ytor under längre tid, t.ex. restauranger, barer och andra liknande miljöer. Regeringen bedömde

mot bakgrund av detta i propositionen En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (prop. 2019/20:172) att det fanns behov av en reglering som kan förtydliga vilka smittskyddsåtgärder som ska vidtas samt en långsiktigt hållbar tillsynsorganisation som har tillgång till effektiva tillsynsverktyg.

Den 1 juli 2020 trädde lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen i kraft. Enligt lagen ansvarar den som driver ett serveringsställe för att serveringsställets lokaler och tillhörande områden utomhus som besökare har tillträde till är utformade så att trängsel undviks. Besökare ska kunna hålla ett från smittskyddssynpunkt säkert avstånd från varandra. Verksamheten ska även i övrigt organiseras så att smittspridning bland besökare så långt som möjligt förhindras och det ska finnas rutiner för hur smittspridning bland besökare kan förhindras.

Den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälso- skyddsområdet har tillsyn över att lagen och anslutande föreskrifter följs. Nämnden får besluta de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och anslutande föreskrifter ska följas.

Folkhälsomyndigheten får enligt förordningen (2020:527) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen meddela föreskrifter om sådana smittskyddsåtgärder som avses i lagen. Enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (HSLF-FS 2020:37) ska den som driver ett serveringsställe vidta lämpliga åtgärder för att trängsel ska kunna undvikas på de inom- och utomhusytor som besökare har tillträde till. Servering av mat eller dryck får endast ske till besökare som sitter vid ett bord eller en bardisk. Besökare får dock hämta mat och dryck vid en disk, en buffé eller liknande, om det kan ske utan trängsel. Besökare ska erbjudas möjlighet att tvätta händerna med tvål och vatten eller erbjudas handsprit. Besökare ska informeras om hur de kan minska risken för smittspridning. Den som driver ett serveringsställe ska vidare säkerställa att personalen får adekvat information om hygienåtgärder för att förhindra smittspridning mellan besökare. Föreskrifterna kompletteras med allmänna råd.

I prop. 2019/20:172 konstaterades att de krav som åläggs den som driver ett serveringsställe kan begränsa verksamhetens bedrivande och få ekonomiska konsekvenser. Åtgärderna för att förhindra smittspridning bör anpassas efter det rådande läget och inte vara mer

Ds

långtgående än vad som är nödvändigt. Giltighetstiden för lagen begränsades därför. Lagen och förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen upphör att gälla vid utgången av 2020.

4 Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen förlängs

Förslag: Lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska fortsätta att gälla till utgången av juni 2021.

Trots att lagen upphör att gälla vid utgången av juni 2021 ska den fortfarande gälla för ärenden eller mål som har inletts innan lagen upphörde.

Skälen för förslaget: I Sverige och i resten av världen fortsätter spridningen av det virus som orsakar covid-19. Det finns därmed anledning till fortsatt försiktighet i syfte att minska spridningstakten för att värna de grupper i befolkningen som riskerar att få särskilt allvarliga följder av sjukdomen.

Serveringsställen är typiskt sett verksamheter där smitta kan spridas då många för varandra okända människor vistas länge nära varandra. Regeringen konstaterade i förarbetena till lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (prop. 2019/20:172 s. 13) att det kommer att vara fortsatt angeläget att begränsa smittspridningen på serveringsställen även på längre sikt.

Folkhälsomyndigheten presenterade den 1 september 2020 sitt uppdrag att ta fram en plan för insatser som kan bli aktuella i olika skeden av eventuella nya utbrott av covid-19. Myndigheten bedömer att den troligaste utvecklingen av covid-19-smittspridningen i Sverige det närmaste året är en relativt låg allmän spridning kombinerad med lokala utbrott, framför allt i vissa riskmiljöer. Serveringsställen utgör enligt Folkhälsomyndigheten en särskild riskmiljö för smittspridning. För att minska risken för smittspridning anser myndigheten att de regelverk som berör serveringsställen fortsatt

bör gälla nationellt (Folkhälsomyndigheten 2020, Insatser vid nya utbrott av covid-19).

Den 21 augusti 2020 remitterade Justitiedepartementet promemorian Ändringar i det tillfälliga förbudet mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, där det föreslås vissa ändringar i förordningen (2020:114) om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. I den remitterade promemorian föreslås att förordningens förbud mot allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 50 deltagare inte ska gälla för vissa sammankomster och tillställningar med sittande deltagare och inte heller för sammankomster och tillställningar som hålls på sådana serveringsställen som omfattas av lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Ändringarna skulle bl.a. innebära att ett större antal människor tillåts samlas på ett serveringsställe för att tillsammans ta del av t.ex. en konsert. Ärendet bereds nu i Regeringskansliet.

Mot bakgrund av smittspridningen i samhället och Folkhälsomyndighetens rekommendation om ett fortsatt nationellt regelverk om serveringsställen föreslås i denna promemoria att lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska fortsätta gälla även efter den 1 januari 2021. Som en följd av förslaget kommer även förordningen (2020:527) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen fortsätta gälla ytterligare ett halvt år. Regelverket innebär bl.a. att Folkhälsomyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om de smittskyddsåtgärder som den som driver ett serveringsställe ska ansvara för.

Det är viktigt att berörda aktörer noga följer hur smittspridningen i samhället utvecklas och hur det påverkar t.ex. tillsynen av hur serveringsställen hanterar åtgärder för att begränsa smittspridning. Såsom regeringen tidigare har anfört kan de krav som åläggs den som driver ett serveringsställe begränsa verksamhetens bedrivande och få ekonomiska konsekvenser. Åtgärderna för att förhindra smittspridning bör anpassas efter det rådande läget och inte vara mer långtgående än vad som är nödvändigt (prop. 2019/20:172 s. 35). Giltighetstiden bör därför vara fortsatt begränsad och föreslås förlängas ett halvår till utgången av juni 2021. Efter det får en utvärdering göras av om regelverket kan upphävas eller behöva justeras och förlängas.

En förlängning av lagens giltighetstid innebär fortsatta inskränkningar i egendomsskyddet och näringsfriheten. De krav på smittskyddsåtgärder som infördes genom lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen innebär till viss del rådhetsinskränkningar för exempelvis den som äger eller efter upplåtelse har rätt att nyttja en lokal och som bedriver serveringsställe men inte kan använda fastigheten fullt ut som planerat (a prop. s. 35). Såsom anges ovan bedömer Folkhälsomyndigheten att serveringsställen utgör en särskild riskmiljö för smittspridning av covid-19. Myndigheten anser därför att de regelverk som berör serveringsställen bör fortsatt gälla nationellt. Att minska smittspridning för att värna liv och hälsa måste fortsatt vara en prioriterad fråga för samhället. De förslag som presenteras i promemorian motiveras således av ett angeläget allmänt intresse och bedöms vara förenliga med såväl regeringsformen som Europakonventionen.

Av rättssäkerhetsskäl är det viktigt att beslut som fattats med stöd av lagen ska kunna prövas i domstol även efter det att lagen har upphört att gälla. Det infördes därför en övergångsbestämmelse till lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen som innebär att ett ärende eller ett mål får prövas efter det att lagen har upphört att gälla, om ärendet eller målet har inletts dessförinnan infördes därför (prop. 2019/20:172).

Med anledning av att lagens giltighetstid förlängs finns det behov av en följdändring i övergångsbestämmelsen. Ändringen innebär att den upphävda lagen fortfarande ska gälla för ärenden eller mål som har inletts före utgången av juni 2021.

5 Konsekvenser av förslaget

En förlängning av giltighetstiden för lagen (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder innebär bl.a. att det under ytterligare sex månader kommer att finnas krav på att den som driver ett serveringsställe ska ansvara för att vidta vissa åtgärder för att begränsa smittspridning. Vidare kommer kommunerna att ha ett fortsatt tillsynsansvar och länsstyrelserna och Folkhälsomyndigheten kommer att fortsätta utföra de åtgärder som följer av lagen och förordningen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

Under den tid som lagen förlängs kommer de konsekvenser som regeringen i propositionen En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen (prop. 2019/20:172 s. 37 f) bedömde att den nya lagen skulle medföra kvarstå. Regeringen bör följa hur kostnaderna för kommuner, regioner och länsstyrelser utvecklas under perioden 1 januari–30 juni 2021 med anledning av förlängningen.

6 Författningskommentar

Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (2020: 526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, dels ändring i samma lag

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för ärenden eller mål som har inletts före utgången av juni 2021.

Punkt 3 ändras som en följd av att giltighetstiden för lagen förlängs till utgången av juni 2021. Bestämmelsen ska tillämpas på samma sätt som tidigare (se prop. 2019/20:172 s. 46).

Övervägandena finns i avsnitt 4.